

5

Datum: 15.6.2016

ČLANOM OBČINSKEGA SVETA OBČINE BOROVNICA

- ZADEVA:** **Predlog Sklepa o vključitvi Občine Borovnica v konzorcij projekta AR-TOUR (Program Interreg 5A Slovenija-Avstrija)**
- PRAVNA PODLAGA:** Program sodelovanja **Interreg V-A Slovenia-Austria** Različica 1.2 CCI številka:2014TC16RFCB054 September 2015 Odobren z odločbo Komisije št. C(2015) 6470 z dne 16. 9. 2015
- NAMEN:** Obravnava in sprejem
- POROČEVALEC:** Andrej Klemenc, višji svetovalec za razvoj in razvojne projekte

I. OBRAZLOŽITEV:

1. Uvod

Občina Borovnica razvija svoj turistični potencial na osnovi svoje bogate naravne in kulturne dediščine, med katero sodijo tudi ostanki poznoantične rimskega zapornega zidu pod Pokojiščem. Pri tem želi občina izkoristiti možnosti, ki jih za sofinanciranje čezmejnega sodelovanja za razvoj novih turističnih produktov na osnovi naravne in kulturne dediščine ponuja programa Interreg V-A Slovenija-Avstrija, katerega namen je pospešiti čezmejno sodelovanje med partnerji iz za sredstva iz tega programa upravičenih področij iz Slovenije in Avstrije za doseganje skupnih ciljev in dodane vrednosti na EU ravni v finančni perspektivi 2014-2020 na treh osnovnih tematskih področjih:

- krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij (TC 1);
- ohranjanje in varstvo okolja ter spodbujanje učinkovite rabe virov (TC 6);
- izboljšanje institucionalnih zmogljivosti javnih organov in deležnikov ter učinkovita javna uprava (TC 11).

Izbrani tematski cilji so bili pretvorjeni v tri prednostne osi, ki predstavljajo izzive in potrebe po ukrepih, kot je to opredeljeno v analizi stanja. Projekt Ar-tour sodi v prednostna os: Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov in sicer med prednostna naložbo: 6(c) Varstvo, spodbujanje in razvoj kulturne in naravne dediščine in je usmerjen na programski specifični cilj: Doseganje trajnostnega razvoja narave in kulturne dediščine

2. Ocena stanja in cilji

Občina Borovnica (skupaj z drugimi občinami ob reki Ljubljanici) si prizadeva razviti svoj turistični potencial na osnovi svoje bogate naravne in kulturne dediščine, med katero sodijo tudi ostanki poznoantičnega obrambnega zidu pod Pokojiščem kot dela sistema rimskih utrdb za preprečevanje vpadov barbarov v Rimsko cesarstvo z vzhoda, imenovanega Clavstra Alpinium Iuliarium. Ostanki so v slabem stanju in prekriti z vegetacijo, tako da jih lahko prepoznajo le strokovnjaki in kot taki za turiste niso zanimivi kljub dobri dostopnosti, saj do njih vodi asfaltirana cesta na Pokojišče, od katere so najbližji in najboljše ohranjeni ostanki oddaljeni le nekaj metrov. Utrditev roba cestišča, ki bi preprečila negativne učinke erozije na ostanke obrambnega zidu obenem omogoča tudi možnost parkiranja vozil obiskovalcev, ki ne bi predstavljala motnje prometa na cesti na Pokojišče. Gre za Ljubljani najbližje in najlažje dostopne ostanke celotnega sistema Clavstre Alpinium Iuliarium, ki so dostopni tudi po pešpoti, ki vodi iz vrha turistično obiskane soteske Pekel do Pokojišča, obenem pa se nahajajo ob cesti na Pokojišče, ki je priljubljena med pohodniki in rekreativci v občini Borovnica. Odstranitev vegetacije, sanacija ostankov zidov in predstavitev njihove prvotne podobe in vloge s pomočjo informacijskih tabel, informacijskih zloženk, spletne strani, aplikacije za pametne telefone in tablične računalnike ter stereoskopske virtualne 3D projekcije ima tako štiri cilje:

- 1.) Okrepiti poznavanje prebivalcev, še zlasti šolajoče se mladine, območja občine kot prehodnega ozemlja vsaj od časa antike dalje ter poznavanje rimske (vojaške) zgodovine, vojaške doktrine in sistema obrambe Rimskega imperija ter s tem prispevati k razširjeni in okrepljeni identiteti kraja ter samozavesti njegovih prebivalcev.
- 2.) Vzpostaviti, predstaviti, interpretirati, promovirati in tržiti z ustrežno obiskovalsko in interpretacijsko infrastrukturo opremljeno dediščino kot osnovo za povečanje turističnega obiska v Borovnici, kot samostojno obiskovalsko točko ter kot del od vrha soteske Pekel podaljšane turistične poti, tudi z možnostjo nadaljevanja čez Mali Trebelnik v Laze in s tem navezavo na morebitno pohodniško-turistično pot po zapuščini Južne železnice med Lazami in Borovnico (»tržnica«, jama Kužnica, Jelenov most, kanal za vzdrževanje lokomotiv, stara postaja, peta mostu, steber).
- 3.) Okrepiti zavest prebivalcev o pomenu varovanja in ohranjanja arheološke dediščine, tudi tiste manj ohranjene in vidne ter arheoloških krajin.
- 4.) Usposobiti občinsko upravo za sodelovanje v evropskih projektih čezmejnega sodelovanja in širše.

3. Ocena finančnih posledic

Tako kot je predlog projekta zastavljen sedaj je predvidena skupna finančna vrednost deleža občine Borovnica v projektu, ki bi ob odobritvi trajal 36 mesecev in bi se predvidoma začel februarja 2017, 253.000 €, od je predvidenih 196.500 € evropskih sredstev in 56.500 € iz občinskih proračunov za leta 2017, 2018 in 2019. Od tega je za plače in administrativne stroške zaposlenih predvideno 123.100 €, od česar bi z evropskimi sredstvi zagotovili 104.635 €. To bi omogočilo poleg pokrivanja polovice plače projektne vodje (višjega svetovalca za razvoj in razvojne projekte) v času projekta tudi na projekt vezano dodatno zaposlitev projektne asistenta za polovični delovni čas za obdobje trajanja projekta. V okviru projekta je predviden tudi odkup dela parcele (okoli 10.000 m²) na kateri se nahajajo ostanki zidu in stolpa, predvideni za razkritje in zaščito. Z lastnikom je bil že opravljen razgovor in je pristal na to, da se v ta namen podpiše predpogodba. V času treh let bi projekt letno v povprečju bremenil občinski proračun v višini 18.839 €, medtem ko bi za plače in administrativne stroške letno v povprečju prejeli 34.878 € evropskih sredstev. Oblikovanje projektne konzorcija in dokončnega predloga projekta še ni zaključeno – rok za oddajo je 27. 7. 2016, tako da so omejeni zneski indikativni oz. okvirni. Ker je v programu Interreg potrebno

predfinanciranja stroškov bo morala v primeru njegovega izvajanja občina najeti kredit, verjetno pri Podjetniškem skladu iz Ribnice, ki ponuja ugodno obrestno mero in kot garancijo zahteva zgolj podpisano pogodbo z ustreznim evropskim programom.

II. PREDLOG SKLEPA

Članom Občinskega sveta Občine Borovnica se predlaga, da sprejmejo naslednji

SKLEP:

Občinski svet Občine Borovnica potrjuje pristop v projektni konzorcij Ar-tour, ki ga vodi Zavod za varovanje naravne in kulturne dediščine Slovenije pod pogoji, da se v okviru projekta, če bo do njega prišlo, izvede za obiskovalce zanimiva zaščita in obnova ostankov poznoantične rimskega zapornega zidu pod Pokojiščem skupaj z ustrezno obiskovalsko in interpretacijsko infrastrukturo, pod pogojem aktivnega vključevanja lokalnih društev, vrta in OŠ dr. Ivana Korošca v dejavnosti projekta in pod pogojem, da vsota deleža sofinanciranja projekta s strani občine ne presega tretjine vseh za dejavnosti projekta v občini Borovnica predvidenih sredstev.

ŽUPAN
Bojan Čebela

Priloga:

- Predstavitev povzetka osnutka projekta Ar-tour

PREDSTAVITEV PROJEKTA AR-TOUR

Making invisible visible: Arheološke krajine v trajnostnem turizmu
INTERREG V-A Slovenia-Austria
<http://84.39.218.252/si2/>

Skupni proračun: približno 1.500.000 €

Predvideni proračun občine Borovnica: 253.000 €, potrebno delež sofinanciranja 22,3% oz. 56.947 € (18.832 €/leto)

Rok za oddajo projektne predloga: 27.7.2016

Trajanje projekta: 1/2/2017-31/1/2020 (36 mesecev)

POVZETEK PROJEKTA

Projekt ArTour naslavlja problem razvoja skupnega razvoj turističnih produktov na osnovi zaščite in ohranjanja poznoantične dediščine vojaških utrd in obrambnih zidov in vključuje tudi skoraj vseprisotne nevidne arheološke krajine. V Borovnici to pomeni zaščito in obnovo ostankov rimskega zapornega zidu (zid in stolp) tik ob cesti pred Pokojiščem, ureditev dostopne poti ter informiranje, ozaveščanje in promocijo o vlogi in pomenu dediščine med različnimi ciljnim skupinami, vključno s 3D virtualno predstavitvijo rekonstruiranega zidu in obrambnega stolpa ter povezavo z obiskom soteske Pikel. S povečanjem privlačnosti najdišč in muzejev, z mreženjem, usklajevanjem ter prenosom znanja bo spodbudil strateško in inovativno uporabo bogate in nadregionalno pomembne arheološke dediščine programskega območja, ki bo trajnostno obogatila njegovo turistično ponudbo. Vključuje predvsem neinvazivne raziskovalne postopke ter IKT rešitve za vrednotenje in popularizacijo informacij in temelji na zavedanju, da samo celovita obravnava arheološke dediščine, vključno z naravnimi viri, ki so zaznamovali njen razvoj, omogoča njeno pravilno razumevanje in valorizacijo. Čezmejni itinerar bo nadgradil na lokalni ravni delno že obstoječe kulturne poti ter bo celostno povezal lokalne značilnosti in znamenitosti v trajnostno turistično ponudbo.

Predlog proračuna občine Borovnica

	Skupaj	EU Delež	Delež občine
Plače in povezani admin. stroški (15%)	123.100	104.635	18.464
Stroški zunanjih sodelavcev	86.500	60.266	26.234
Izdatki za infrastrukturo in gradnje	32.300	22.504	9.796
Izdatki za opremo	11.100	9.098	2.002
SKUPAJ	253.000	196.503	56.497

Projektni partnerji

Vodilni partner: PP1 – Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS)
PP2 - Občina Logatec (Logatec)
PP3 - Občina Borovnica (Borovnica)
PP4 - Razvojna agencija Kozjansko (RA Kozjansko)
PP5 - Archäologisch Soziale Initiative Steiermark (ASIST)
PP6 - Kulturpark Hengist (Hengist)
PP7 - Fraunhofer Austria Research GmbH (Fraunhofer At)

C. Komunikacija

Začetne aktivnosti zajemajo pripravo komunikacijske strategije (SLO/DE) in logotipa projekta ter opredelitev navodil za informiranje in obveščanje (vključno z enotnimi vzorci in modeli za načrtovane komunikacijske aktivnosti).

Izdelane bodo: trojezična zloženka projekta, trojezična brošura in trojezična zaključna publikacija (SLO/DE/ENG), razglednice ter koledar. Druge publikacije so predvidene v sklopu akt. T2.3.

C.3. Javni dogodki

Aktivnosti zajemajo: tiskovne konference (vsak partner organizira eno- Borovnica 9/2019), predavanja in delavnice ter igre vlog za različne ciljne skupine (skupno: 40 terminov), predstavitev publikacij in javna predvajanja tematskih dokumentarnih filmov (gl. akt. T2.3), predstavitev projekta na sejnih, lokalnih prireditvah in konferencah. Za potrebe demonstracije rezultatov projekta na področju vizualizacije arheoloških vsebin se bodo partnerji opremili s potrebno opremo.

Borovnica: Organizacija 12 delavnic/igre vlog (sodelujejo Kulturno društvo – dramsko-gledališko sekcijo, Humanistično umetniško društvo Karl Barjanski, knjižnica in osnovna šola), poletnega dvotedenskega tabora in 3 športno-promocijskih dogodkov, predstavitev projekta na Prazniku borovnic 2017-2019.

C.4. Promocijski material

S projektnimi aktivnostmi povezan promocijski material (vsak partner se opremi z roll-up projekta in pripravi pribl. 500 kosov promocijskega materiala)

Borovnica: roll-up, svinčniki v obliki rimskih sulic z logotipom projekta (500), kolesarske majice z logitipom projekta (100)

C.5. Digitalne aktivnosti

Trojezična spletna stran projekta (SLO, DE, ENG) in ciljna uporaba socialnih omrežij predvsem s področja prosti čas in turizem (<https://www.geocaching.com>, <https://www.fieldtripper.com/>, <http://www.panoramio.com/>, <http://www.touristlink.com/>, <http://www2.wayn.com/>).

Trajanje: 1/6/2017-31/1/2020

T1. Making Invisible Visible

T1.1. Vizualizacija arheoloških krajin

Potekal bo zajem podatkov značilnih arheoloških krajin na podlagi obstoječih virov in z izvedbo neinvazivnih raziskav, kot so analiza LiDAR posnetkov, geofizikalne raziskave, 3D skeniranje objektov; s pomočjo virtualnih 3D rekonstrukcij bodo izdelani celoviti krajinski modeli, ki bodo zagotavljali neposredne koristi tudi izven arheološke stroke, zlasti na področju prostorskega načrtovanja in varstva kulturne dediščine oziroma ocene tveganja ter predvsem za potrebe turizma in vizualizacije oziroma prikaza preteklosti.

Trajanje: 1/3/2017-31/1/2019

Borovnica: 3D model – Pokojišče

T1.2. Izboljšanje stanja ohranjenosti

Na posameznih lokacijah bodo izvedeni urgentni ukrepi za ohranjanje, čiščenje, konserviranje ter in situ prezentacijo arheoloških strukturnih ostalin, kar vključuje tudi raziskave, ki so za posege v arheološko dediščino zakonsko določene, sicer predstavljajo tudi osnovni temelj za interpretacijo, valorizacijo oziroma obogatitev dediščine.

Trajanje: 1/4/2017-31/10/2019

Borovnica, Pokojišče - odkup zemljišča, proti-erozijsko utrjevanje brežine, krčenje vegetacije in izkopavanje ter konserviranje

T1.3. Skupna čezmejna web-GIS aplikacija

Ugotovitve in izsledki o arheoloških krajinah in najdiščih bodo sistematizirani v skupni dvojezični strokovni bazi podatkov oziroma čezmejni web-GIS aplikaciji, v katero bodo vključeni tudi podatki o geomorfologiji, hidrologiji, geologiji, pedologiji... Bodo tako prepoznani temeljni vzorci poselitve, kar bo tvoril izhodišča za razvoj napovednih modelov za kartiranje morebitnih lokacij še neznanih najdišč, kot inovativno orodje in mehanizem pripravljenosti na tveganja na področju prostorskega načrtovanja.

Trajanje: 1/3/2017-31/12/2019

T2. Izboljšanje privlačnosti

Koordinator DS: ASIST

T2.1. Povečanje dostopnosti

Privlačnost izbranih arheoloških najdišč, ki bodo delovali kot gonilo turizma, bo izboljšana z valorizacijo (trajnostno obogatitvijo), s postavitvijo trojezičnih tabel (SLO, DE, ENG) tudi s QR kodami in uporabo drugih pripomočkov kot npr. stereoskopi, prav tako z vzpostavitvijo in nadgradnjo lokalnih tematskih poti ter z uvedbo atraktivnih programov za obiskovalce.

Trajanje: 1/4/2017-31/10/2019

Borovnica: 3 table, stereoskop, trasiranje in označevanje poti (delno po sledih domnevne rimske ceste na Pokojišče), dodatne oznake na poti skozi sotesko Pekel in od konca soteske do Pokojišča

T2.2. Razvoj javne infrastrukture za obiskovalce

Modernizacija obstoječih muzejev z inovativno muzejsko obdelavo in privlačnimi programi za obiskovalce ter vzpostavitev oziroma nadgradnja tematskih info točk bo omogočila učinkovitejšo ponazoritev arheoloških krajin in v njih vključenih najdišč.

Trajanje: 1/2/2017-31/10/2019

T2.3. Popularizacija

Popularizacija vsebin o dediščini arheoloških krajin in arheoloških najdišč bo potekala prek objave čezmejnega trojezičnega vodnika in serije trojezičnih detajlnih lokalnih vodnikov (SLO/DE/ENG) ter tematskih dvojezičnih otroških publikacij (SLO/DE), ki bodo na razpolago obiskovalcem, prav tako skozi pripravo in distribucijo dvojezičnih dokumentarnih filmov. Omenjene vsebine bodo tudi predstavljene in popularizirane v sklopu mobilne aplikacije ArTour (gl. akt. T2.4).

Trajanje: 1/2/2018-31/12/2019

Borovnica: 5 minutni video trailer s posnetki iz različnih zornih kotov in animacijo-rekonstrukcijo

T2.4. Aplikacija ArTour

Mobilna aplikacija Ar-Tour povezuje najdišča in krajine v sklopu čezmejnega itinerarja, ki se razceplja na lokalne kulturne poti. Uporabnik dobi informacije o arheoloških najdiščih in krajinah ter o drugih znamenitostih, zgodovinskih dogodkih in osebnostih, mitih in legendah, kakor tudi o drugih turistično pomembnih storitvah (hrana, nastanitve, itd.) in o prevoznih časih. Uporabniki lahko naložijo fotografije obiskanih arheoloških lokacij in delijo izkušnje obiska ter so tako neposredno vključeni v evaluacijo in tudi v monitoring stanja ohranjenosti arheoloških najdišč.

Trajanje: 1/2/2017-31/12/2019

Vsi partnerji sodelujejo vsebinsko

T3. Mreženje in usposabljanje

Koordinator DS: ZVKDS

T3.1. Akcijska/e skupina/e ArTour

Cilj aktivnosti je mreženje najdišč, muzejev in ponudnikov na področju trajnostnega turizma. S tem namenom bomo organizirali 2 čezmejni in 6 lokalnih enodnevnih delavnic, ki bodo omogočile vključevanje ključnih deležnikov ter participativno izdelavo lokalnih akcijskih načrtov ter skupne strategije trajnostnega razvoja čezmejnega itinerarja. Vzporedno se bodo tudi odvijale dejavnosti za vključevanje otrok in mladine (gl. Akt. C.3).

Trajanje: 1/6/2017-31/7/2019

Logatec in Borovnica: 2 lokalni delavnici

T3.2. Know-how

Za podporo aktivnih deležnikov, vodnikov, muzejskih, kulturnih in turističnih delavcev bomo izdelali dvojezične smernice/priročnike (SLO/DE) o različnih temah in jih javno predstavili: 1) Vodenje po kulturni dediščini in muzejska pedagogika, 2) Visual Computing v arheologiji, 3) Trajnost, 4) Marketing, 5) Participativno vključevanje.

Trajanje: 1/6/2017-31/12/2018

Borovnica: Priročnik »Participativno vključevanje« ter delavnica o participativnem vključevanju deležnikov pri ohranjanju, interpretaciji, promociji in trženju kulturne dediščine

T3.3. Pilotni projekti

Pilotni projekti za razvoj sekundarne turistične trajnostne ponudbe. Start-up projekti.

Trajanje: 1/1/2019-31/1/2020

Borovnica: Studija izvedljivosti razvoja na zgodovinski in arheološki dediščini temelječega ekoturističnega produkta, ki bi vključeval tudi prenočevanje na eko-kmetiji in/ali eko-glamping ter konjeniški turizem.

SWOT ANALIZA

Prednosti <ul style="list-style-type: none"> - Iz Ljubljane najbližji in najbolj dostopni ostanki rimske klavstre - Lega ob že popularni rekreacijski poti za domačine - Možnost turistično-obiskovalske navezave na sotesko Pekel (dostop tudi iz Pekla) - Stari Rimljani in rimska vojska zelo zanimajo turiste - Po gradbeniško-tehniški plati gre za enake principe in način ter orodja gradnje kot pri Borovniškem viaduktu oz. Južni železnici, možnost navezave na železniško dediščino -	Slabosti <ul style="list-style-type: none"> -Tudi ob obnovi in virtualni predstavitvi zidu relativno ne zelo atraktivna turistična točka -Na meji s sosedno občino – morebitna krožna pot iz Borovnice in nazaj bi morala iti čez ozemlje sosednje občine -V gozdu – brez možnosti razgledne točke v bližini - Široka zasnova projekta – ni osnove za enotno turistično zgodbo - Administrativno relativno zahteven projekt – relativno velika obremenitev kapacitet občinske uprave – potreba po dodatnem zaposlovanju
Tveganja <ul style="list-style-type: none"> -Premajhna privlačnost točke, da sama po sebi generira večji turistični obisk- večja turistična privlačnost ob navezavi na z obiskovalsko in interpretacijsko infrastrukturo posodobljen Pekel - potreba po dodatni turistični promociji, ki ne bo pokrita z EU sredstvi -Odročna lega – možnost vandalizma	Priložnosti <ul style="list-style-type: none"> - Vključitev v celostno na naravni in kulturni dediščini zasnovano ponudbo turizma - Vključitev občinske uprave v EU projekte – pridobivanje znanj in izkušenj in novih kadrov - omogoča aktivno vključevanje mladih in društev - izboljšano poznavanje zgodovine ter krepitev identitete kraja